شاری کەرکوك لەگەمەی نوسینی دەستوردا

عبدالله مەحمود abdulla .mahmud@gmail .com

لەدوای روخانی ڕژێمی بەعسەوە شاری کەرکوك کراوەتە سەنتێزی کێشمەکێشکی خەتەرناکی بێوێنە لە نیوان ناسیونالیزمی کورد، ناسیونالیزمی عەرەبو تورکمانو ئیسلامو شیعەی سیاسیدا. "کەرکوك شارێکی عەرەبیە"، "کەرکوك قودسو دڵی کوردستانە"، "کەرکوك شارێکی تورکمانیەو تا ئەبەد تورکمانی ئەمێنێتەوە".. ئەمانە دروشمی هەرکام لەناسیونالیزمی عەرەبو کوردو تورکمانن، کەهەرکام لەو بزوتنەوانە لەرێگای بەدەستەوەگرتنی ئەم دروشمانەوە ئەیانەوێ ناسنامەی قەومی خۆیان بدەن لە شاری کەرکوكو ناسنامەی قەومی بە بالای ببرن.

ئەگەر ئەم دروشمانەو ئەو خاوەنداریتییە جۆراوجۆرانە، مێژوویەکی هەیە، هەریەك لەم بزوتنەوانە، دیکۆمێنتی جۆراوجۆریان بۆ ئەو شارە داتاشیوە، ئەوا لەهەر برگەو دەورەیەکی سازانو سات وسەودای نێوانیاندا بۆ بردنی بەشی زیاتر لە دەسەڵاتی مەرکەزیو کورسی زۆرتر، کەرکوك دەکرێتە سەنتیزو خاڵی بەیەکدادانو بەریەککەوتنی هەرکام لەو بزوتنەوە کۆنەپەرستانە، لە گەمەی دەستوری کاتی بۆ قۆناغی گواستنەوە، لەگەمەی هەڵبژاردنەکانی عێراقو کوردستاندا، لەگەمەی وەرگرتنی پۆستی سەروك کۆماریدا، لەکێشمەکێشی نیوان یەکێتیو پارتیدا، ئیستاش لەگەمەی دوبارەی دارشتنەوەی دەستوردا، کەرکوك هێنراوەتەوە مەیدان، هەریەك لەم بزوتنەوانە بەهەگبەی فاشیستیو شۆفینستیو نەژادپەرستیەوە، لەژێرناوی بەرگریو دڵسۆزی نواندن بۆ کەرکوك ژەهراوی قەومچێتیو تایفەچێتی بڵاودەکەنەوە.

ئێستا کە گەمەی دارشتنی دەستور بەرێوەیە، بەرزکردنەوەی ئەم دروشمانەی سەرەوە، کەهەریەك لەم بزوتنەوانە کەرکوك بە هی خۆیان ئەزانن، تەنها باسی دیکۆمێنت سازی نیە، تەنها دروشم نین، وەتەنها مێژوو ئاودیو ئاودیوکردن نیە، تەنها نیشاندانی رەمزەکانیان نیە، تەنها قیافەی سرودە دلکونکەرە ئینسانیەکان نیە، تەنها باسی جغرافیاو جیۆپۆلیتیکی ئەم شارە نیە، تەنها.... بەڵکو باسی گێرانەوەی ئەم شارەیە بۆ باوەشی دایك!!. هەریەك لەم بزوتنەوانە کەرکوك بە بەشێك لە نیشتمانی دێرینی خۆیانو خەڵکەکەشی بە بەشێك لەنەتەوەی ڕەسەنی خۆیان پێناسە دەکەن، هەریەکەیان دایکێك بەڕەسەنو دوانەکەی تر بە "زر" ناوزەد ئەکەن.

کێشمەکێشی نێوان ئەم خیزانە بورژوازیە لەسەر کەرکوك، زورجار کارەساتی دڵتەزێنی بەدواوە بووە، بەڵام هیچ کام لەکارەساتەکان، دەرهاویشتەی قانونمەندی خۆرسکی کۆمەڵایەتی نەبوون، دەرهاویشتەی دوژمنایەتی نێوان دانیشتوانی شارەکە نەبووە، بەرهەمی بەیەکەوەهەڵنەکردنی خەڵکەکەی نەبووە، تەنانەت ئەوکاتەی بەعس لەوپەری دەسەڵاتدا بووە، سەرباری هەموو هەوڵێکی بۆ شۆرکردنەوەی ململانێی خۆی لەگەڵ بزوتنەوەی ناسیونالیزمی کوردو حزبەکانی بۆ ناوخەڵکی کەرکوكو بەگژیەکداکردنیان، مایە پوچ دەرهاتووە.

بەڵام لەوکاتەوە ئەم رژێمە درندەیە گۆر بەگۆربووە، لەجیاتی ئەوەی برینی جەستەی ئەم شارە هەتوان بکرێتو ئاسەواری ناسیونالیزمی عەرەبی لەدەسەڵاتکەوتووی لەسەر وەلابنرێت، لەئاکامی نەبونی دەوڵەتو حکومەتو یاسای موتەمەدینانەو لەئاکامی مەیدانداربونی بزوتنەوە کۆنەپەرستە قەومییەکانی کوردو عەرەب، بەقەومیو ئیسلامیو شیعە سیاسیەکەیەوە، ئەم شارە کەوتۆتە بەرشاڵاوی فاشیزمی قەومی کوردو عەرەب و شیعەی سیاسی یەوە، هەرکام لەو بزوتنەوانە بەنەخشەوە کەوتونەتە گیانی ئەم شارەو دانیشتوانەکەی، کەرکوك کراوەتە کارتی ساتو سەوداو رەمزی یەکلاکردنەوەی ململانێی نێوانیان.

ئەم بزوتنەوانەو ئەم باڵانەی بورژوازی سەرباری ئالوگۆر لە مەودای نفوزو پانتایی قەڵەمرەوی سیاسییان، هەمیشە سەرچاوەی ئەو مەرگەساتانە بوون کەبەسەر شاری کەرکوکدا هێنراوە، پێم وانیە کەسێك هەبێت نەزانێت کە ناسیونالیزمی عەرەب چی بەسەر ئەم شارە هێناوە؟ وە چۆن هەوڵیداوە بەهەموو شێوەیەك سیمای ئەم شارەو دیمۆگرافیاکەی بگۆرێت، و خەڵکەکەی بەزۆر بەعەرەب بکات؟ بەبەعسی بکات؟ وە ڕاگواستنی دەیان هەزار خێزانی کوردو ئاوارەکردنیان نەبینێت؟ دیارە ئەمە لە چوارچێوەی سیاسەتی شۆفینستانەو سەرکوتی سیاسیدا. ئێستاش هەوڵەکانی ئەم ناسیونالیزمە لەدەسەڵاتخراوە لە شێوازی تری قەومپەرستی عەرەبیداو لە لایەن قوتابیانی بەعسی وەکو عەلاویو یاوەروچەلەبی بەرامبەر بەخەڵکی کوردستانو خواستی ریفراندۆمو جیابونەوە....... بەردەوامە. ئەوە باسی شیعەی سیاسی لەچەشنی مەجلس ئەعلی ئیسلامیو دەعوەو.... دەیان دەستەوتاقمی تر، سەبارەت بەکەرکوكو کێشەی چارەسەنەکراوی خەڵکی کوردستانو هەڵواسراومانەوەیەدا لەهی ناسیونالیزمی عەرب کۆنەپەرستانەترە، فاشیزمی ئیسلامی هەمووان وەکو برا(!) دەبینی، باسی ریفراندۆمو جیابونەوە تەفرەقەی نیوان خەڵکەو ئیرادەی خەڵکیش مانای نیە چونکە بەپێ حوکمی قورئانو شەریعەت هەموان ملکەچی ئیرادەی ئیلاهین.

ناسیونالیزمی کوردیش بەجیا لەناکۆکی نێوان خۆیان لەسەر کەرکوك بۆخۆلکردنە چاوی خەڵکی کودستان یەکێکیان دڵو ئەوی تر قودسی بەسەرابڕیوە، کەچی ئەوەندەی بۆیان کرابێت لەدژی خەڵکی ئەم شارە درێغیان نەکردووە. تائێستاش ئاوارەکانی دەستی بەعس چ لەهەولێرو سلیمانی و سۆران، وە چ لەناوشاری کەرکوکدا هەر ئاوارەو بێخانەو لانەو موحتاجی سەرەتاییترین پێداویستیەکانی بەرێوەچونی ژیانن، تەنانەت لەسەر ئەم دەریای نەوتە زستانان محتاجی چەند دەبە نەوتن. ئەوە بەجیا لەوەی میراتگرانی کوردبونی کەرکوك سوپای پاسدارانیان بۆ سەرکانگای"زێڕ!!"ی

قودس پێشلەشکری کرد، وە ئەوانەیش کە خۆیان بە میراتگری تورك بوونی کەرکوك لەقەڵەم ئەدەن، جگە لەمیراتگرانی ئەتاتورکو میتی تورکی زیاتر نین.

هەرکام لەم بزوتنەوە کۆنەپەرستانە کارنامەیان هەمان کارنامەی بەعسە، وەلێ بەئەندازەی توانایان مومارەسەی دەکەن، ببینن، بەئیسلامی کردنو بەسەدرکردن، بە پارتی کردنو بەیەکێتی کردن، بە عروبەکردن، و بەبارمتەگرتنی پاروی دەمی خەڵك بۆ ملدانیان بەهەرکام لەوانە، چی لەوەی بەعس جیایە؟ کاردەستکەوتنو دامەزراندن بە تەزکیەی هەرکام لەو لایەنانە، چی لەسیاسەتی بەعس کەمترە؟ دەرکردنی کوردزمانەکان لە پۆستو وەزیفەکانیان، کەئەم ماوەیە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانی حکومەتەکەی جەعفەریەوە ڕاگەیەنرا، وە دەرکردنی ئەو عەرەب زمانانەی دەیان ساڵە لەوشارەدان "بەوانەشەوە کەبەعس بە ئیمتیاز هێناونی" دەرکردنیانو کوشتاریانو هەرەشە لێکردنیان، لەلایەن ناسیونالیزمی کوردەوە،وە کردنەوەی حسەینیەکانو پەرەدان بە دەمارگیری مەزهەبی.... تاد، لەلایەن شیعەی سیاسییەوە، مەگەر ئەمانە هەمویان فاشیزمی بەعسیزمی قەومیو ئیسلامی دەرهاویشتەی شەرو داگیرکاری ئەمریکاو سیناریۆ رەشەکەی نین؟

ئێستا کە باسی دەستورهێنراوەتەوە پێشەوە، روبەدەرەوە هەر ئەم لایەن وهێزانەی سەرچاوەی مەرگەساتەکانی کۆمەڵگای عیراق بەگشتی وشاری کەرکوکن بەتایبەتی، روبەدەرەو بە مەبەستی گێژکردنی خەڵكو خۆڵکردنە چاویان، و بەمەبەستی سات وسەوداو کورسی زیاتر لەدەسەڵاتی مەرکەزیدا، هەریەکەیان خەریکی هەڵوەراندنی فرمێسکی درۆینەن بۆ خەڵکی شاری کەرکوكو خاكو ئاوو نەوتو مێژووەکەی، لەژێریشەوەو تەنانەت بەئاشکراش خەریکی پلاندانانو پلان بارانن بۆ خەڵکی عیراقو کەرکوك، پلان ئەوەیە کەدەیانەوێ قوربانیانی کوردزمانی دوێنی بکەنە جەلادی ئەمرۆی خەڵکی عەرەب زمان، و عەرەب زمانەکانی قوربانیانی دوێنێش بکەنە جەلادی خەڵکی کووردزمانی ئەمرۆو تورك زمانەکانی قوربانیانی دوێنی بکەن بە جەلادی خەڵکی ترو وەکیلی دەوڵەتی شوفینستی توکیا....و کێشەو تەفرەقەی قەومیو بەیەکدادانی قەومی بکەنە دێوەزمەیەك بۆ هارینی دانیشتوانی ئەم شارە، لەوانەش واوەتر تەفرەقەی مەزهەبی سونەو شیعە پەرەپێبدەنو تۆوی چەندبەرەکی وەکو ڤایرۆسی کوشندە بکەنە دیاری خەڵکی زوڵم لێچووو بریندارى شاری کەرکوك. بۆ ئەو مەبەستە گلاوانەشیان، پارەهەڵرشتن، پارەی دزراوی قوتی خەڵکی، و دەزگای هەزار سەری راگەیاندنیان خستۆتەگەر تا ئینتمای نەتەوەیی ببەخشنەوەو بکڕنو دانیشتوانی ئەم شارە بکەن بەگژیەکتریداو سەرئەنجام بیکەن، بەحەشوەی بۆمبە ماڵوێرانەکەرەکانی دەورەی ئایندە.

باسی یاسایی کردنەوەی باری شاری کەرکوكو برگەی 58 ی یاسای کاتی بۆ قۆناغی گواستنەوە "سەرباری تەرەدودو پەشیمانیو پەنجەگەزینی هەندێکیان" گەرم کراوە، گوایە ئەم برگەیە زەمانەتی گێرانەوەی باری ئاساییە، چ درۆو بێشەرمیەکە؟ یاسای بەرێوەبردنی کاتی دەوڵەت بۆ قۆناغی گواستنەوە، بنەما ئەساسیەکەی دینچیتی، قەومگەراییو تایفەچیتی یە، و لەسەربنەمای تەوافقو لەسەروی خەڵك مۆرکراوە، و خۆی هەڵگری باری نائارامی شاری کەرکوكو تەواوی خەڵکی عیراقە، کەچی بێشەرمانە دەڵێن ئەم یاسایە زەمانەتی ئایندەی شاری کەرکوکەو بەتایبەتی ناسیونالیزمی کورد دەڵێن ئەمە مساوەمەی لەسەر ناکرێت!! "ئەهلی مساوەمە نین!"

باری نائاسایی شاری کەرکوك خۆی بەرئەنجامی لەمەیداندابونی هێزەکۆنەپەرستە قەومی ودینیەکانی کوردو عەرەبو تورکمانو داگیرکاریە، ئەگەر بریار بێت ئەم شارە ئارامی بەخۆیەوە ببینێت پێش مەجەکەی دەبێ ئەو هێزانەو میلیشیاکانیان لەوشارە بکرینەدەرەوە، ئەوکات دەبینین، خەڵکی شاری کەرکوك کێشەیەکیان لەگەڵ یەکتر نیە، وەکو هەمیشە هاوسێو هاودوکانن، پێکەوە خوێنکارو کارمەندنو منداڵەکانیان بەیەکەوە یاری ئەکەن، کرێکارەکان لە ژێر یەك سەقفدا کارئەکەن، و بەیەکەوە جەژنو شین ئەگیرن.

گێرانەوی باری نائاسایی کەرکوك لەگرەوی ئەوەدایە:

1-بنکەو بارەگای چەکداری حزبەکان لەشار بچنەدەرەوە، دەسەلاتو بەریوە بردنی شار بدریتە دەستی نوینەرانی هەلبژیردراوی ئازادانەی خەلکی ئەوشارە خۆی.

2-خەڵکی راگوێزراوی دەستی بەعس ئازادبکرێن لەوەی کەدەیانەوێ بگەرێنەوە بۆ کەرکوك یان نا، بە قەرەبوکردنەوەی زیانەکانیانەوە.

3-خەڵکی عەرەب زمان، بەهەرهۆیەکەوە هاتبن یان هێنرابێتن، ئازادبن لەوەی دەمێنەوە یان نا، بەقەرەبوی زیانەکانیانەوە.

4-دادگایی کردنی هەموو ئەوانەی دەستیان لەسەرکوت، شکنجە،.... بووە، لەدادگایەکی جەماوەری ئاشکرادا، بەعەرەبو کوردو تورکمانەوە.

5-دابین کردنی شوێنی نیشەتەجی بوونی شیاو بۆ ئەوخیزانانەی کە دەگەرێنەوە. بەکوردو عەرەبەوە.

6-وەسەرئەنجامیش بەرەسمی ناسینی مافی ریفراندۆم بۆ خەڵکی ئەو شارە بۆ ئەوەی بەئازادانە لەهەلومەرجێکی سالمو دور لە هێزی چەکدارو هەرەشەی دەرەکیدا، وە لەژێرچاودێری مەرجەعە نێودەولەتیەکاندا وەك باقی ناوچە کوردنشینەکانی عێراق دەنگبدەن لە رێفراندۆمێك کە بۆ جیابوونەوە یان مانەوەی کوردستان لەچوارچێوەی عێراقدا بەرپادەکرێت. هەروەها جارێکی دیکە دەنگبدەن لە ریفراندۆمێکدا کە بۆ مانەوەی شاری کەرکوك لەگەڵ عێراقدا یان پەیوەستبوونیان بە دەوڵەتێکەوە کە لەحاڵەتی جیابوونەوەدا لە کوردستان پێکهاتووە.

7-..........

8-..........

سەر ئەنجام ماوە بڵێم، ئەگەر کەرکوك وەکو زۆرێك ئەلێن وەکو مێشك وایەو ئەبێت نەشتەرگەری وردی بۆ بکرێت، هۆکەی دانیشتوانی شارەکە نین، هۆکەی یاسای کۆنەپەرستانەی بزوتنەوە کۆنەپەرستەکانە، هۆکەی بونی ئەو بزوتنەوانەیە کە ڤایرۆسی قەومچیتیو دینچیتیو تایفەچیتی بڵاودەکەنەوە، و هێزی چەکداریان بەسەرسەری ئەم خەڵکەوە راگرتووەو بۆمبارانی راگەیاندنیان بۆ خستونەتە گەر، ئەگەر دەستی ئەم بزوتنەوانەو داگیرکاری لەسەریان کۆتابکرێت، نەشتەرگەری پێویست نییە، شوێنی ژیانی هەموانە بە ئاسودەیی.